

din altele alte peșteri, în Orientul apropiat și în Egipt localnicii paleolitici se mulțumeau numai cu cioplirea silexului?

În concluzie, autorul adresează câteva cuvinte marelui public, inclusiv amatorilor, și câteva sfaturi specialiștilor. Împărtășim întru totul afirmația sa că „arheologia a devenit atât de complexă, a înregistrat asemenea progrese, face apel la tehnici atât de variate și de numeroase, încât practicarea ei a devenit imposibilă pentru orice persoană care nu a primit o formație specializată. Această formație trebuie să fie de altfel dublă, deoarece arheologul trebuie să fie înainte de toate un istoric (sublinierea este a noastră — V.I. D). și să fie călit în toate regulile criticii istorice pentru a putea interpreta corect fenomenele arheologice. Mai mult decât atât: amatorul..., diletanțul riscă la fiecare descoperire să strice o piesă prețioasă a arhivelor noastre naționale”. Câtă dreptate în aceste rânduri, mai ales când ne gândim la relele cauzate arheologiei de diletanții pretențioși! Ceea ce nu înseamnă de altfel nici că aceia care și-au însușit toate detaliile tehnicii de săpături să nu le vadă decât pe acestea și să le atribuie o adevărată putere magică: toate spaclurile și toate jaloanele din lume nu pot compensa lipsa de orizont istoric!

În schimb noi putem fi de acord cu concepția autorului despre ceea ce numește el „monopolul” săpăturilor arheologice în favoarea unui organism de stat pe care îl califică drept „o erezie științifică”. Păreră autorului trebuie considerată depășită, deoarece fiind vorba de cercetări în „arhivele” naționale ale solului, acestea nu pot fi lăsate pe seama oricui, ci trebuie să fie în grija statului. Dimpotrivă, aprobăm recomandarea sa finală de a se exclude șovinismul sub orice formă din lucrările arheologice, care începuse să-și facă loc și la noi în țară acum vreun sfert de veac sub forma destul de ridiculă a „concepției” *Ex Dacia lux*.

Opera unui perfect cunoscător al problemelor, cartea prof. de Laet — oricâte interpretări și puncte de vedere diferite ne-ar despărți — este o lucrare gândită și scrisă cu

dragoste pentru știința noastră. De aceea cred că face parte dintre lucrările ce trebuie citite și de cercetătorii noștri mai tineri.

Vladimir Dumitrescu

MARIA CHMELEWSKA și LUCJA PIERZCHATKO, *Le gisement du mésolithique supérieur dans l'abri sous roche près de Podlesice (distr. de Zawiercie), în Prace i materialy muzeum archeologicznego i etnograficznego w Łodzi*, Seria arheologică, nr. 1, Łódź, 1956, p. 195-197.

Autoarele acestui scurt raport au cercetat un adăpost sub stincă așezat la 415 m deasupra nivelului mării, lângă satul Podlesice în partea de nord a platoului Cracovia-Wielun.

În ultima fază glaciară condițiile climatice periglaciare tulbură depozitele mijlocii aflate în adăpostul de sub stincă, prin acțiuni criogenetice și prin aport de löess. Din punct de vedere cultural, stratul acesta este steril. Asociația faunistică: *Rangifer tarandus*, *Alopex lagopus* și *Lepus timidus*, documentează epoca glaciară a perturbațiilor criogenetice periglaciare.

Stratul de cultură se suprapune depozitelor seriei periglaciare, fiind la rândul-i acoperit de depunerile holocene. Materialul arheologic este foarte sărac; în total s-au descoperit numai șapte piese de silex, dintre care două virfuri foliacee, afectând forma frunzei de salcie cu peduncul. Acestea sunt piesele călăuzitoare ce duc către încadrarea sigură în cultura swideriană. Restul sunt piese cu totul atipice.

Autoarele alătură această descoperire ansamblului de la Pludy A și Stąncowicze.

Deși se precizează că poziția stratigrafică a acestor vetre sezoniere, popasuri vinătoarești le-am spune noi, este între „seria marcată prin perturbațiile periglaciare și seria cu caracter net holocen” nu înțelegem ce îndreptățește pe autoare să atribuie „descoperirile holocenului superior”.

Este vorba de o greșală sau de o scăpare din vedere la traducerea rezumatului în limba

franceză. O altă neconcordanță o constituie faptul că, în vreme ce autoarele citează în stratul de cultură prezența lui *Equus caballus*, *Sus scrofa*, *Felis silvestris*, *Alapex lagopus*, *Lepus timidus*, *Tetrao magolus* și *Perdix perdix* Kazimierz Krysiak, paleontologul care a făcut determinările, după indicațiile exploratoarelor nu citează în stratul patru — stratul cultural propriu-zis — prezența lui *Alapex lagopus*. Și fără îndoială, prezența sau absența unui element arctic în această asociație are de spus un cuvânt. Cu sau fără prezența vulpii polare socotim totuși acest strat ca fază de tranziție între ultima fază glaciară și holocen: un epi-glaciara. Fauna curată actuală este prezentă numai în depunerile recente ce acoperă stratul de cultură. Știind că L. Savicki atribuie swiderianul vechi — Swidry-Wielkie I — interstadiului Smidstrup¹, iar Jan Koszłowski² placează swiderianul lîrziu, faza Pludy „între sfîrșitul perioadei Alleröd și începutul perioadei tinere a Dryasului”, nedumerirea noastră e cu atât mai mare.

E o problemă care începe să ne intereseze îndeaproape, avînd în vedere recenta descoperire făcută în masivul Ceahlău, la punctul „la Scaune”, la o altitudine de peste 1300 m, unde a apărut o fază swideriană lîrzie, a cărei încadrare geocronologică cade pe baza unor observații preliminare în epi-glaciara.

C. S. Nicolăescu-Ploșcor

T. I. LAZUKOV, Основные этапы развития фауны, флоры и человека в четвертичном периоде. [Principalele etape ale dezvoltării faunei, florei și omului în era cuaternară], Moscova, 1954.

Un prețios album-atlas apărut în colecția „Materiale pentru paleogeografia perioadei cuaternare” de sub îngrijirea profesorului K. K.

Markov de la Facultatea de geografie a Universității M. V. Lomonosov de la Moscova, sub redacția geografului V. P. Griciuk.

Într-un număr redus de hărți, scheme și planșe, însoțite de un text cu totul rezumativ, autorul ne prezintă etapele de dezvoltare ale cuaternarului, cu flora, fauna și omul acestor vremuri, punînd accentul principal pe descoperirile de pe teritoriul U.R.S.S.

Ținînd seama de rezultatele la care au ajuns cei mai de seamă geologi, paleontologi, arheologi și antropologi sovietici în cercetările lor, autorul a reușit să dea o lucrare de sinteză deosebit de serioasă. Complexele faunistice pe epoci sînt redată după cele stabilite de paleontologul V. I. Gromov, iar asociațiile floristice după paleoclimatologul V. P. Griciuk.

În problema altă de arzătoare a limitei dintre cuaternar și terțiar, cercetătorii sovietici, după cum reiese din această lucrare, au adoptat cel mai sănătos punct de vedere, legînd începutul cuaternarului de apariția omului.

Complexele faunistice Psecupsk și Haprovsk cu elemente de climă caldă ca mastodontul, machainodul, elefantul cu fruntea lată, hipparionul și calul lui Stenon sînt considerate pliocene.

Cuaternarul inferior începe în complexul Tamansk sau tamanschian, în care este prezent elefantul sudic, rinocerul etrusc și elasmoteriul. Și în lucrarea lui P. P. Efimenko, *Societatea primitivă* (ediția 1953) mastodontul rămîne la terțiar, numai elefantul de miazăzi pătrunzînd în partea inferioară a cuaternarului însoțit de rinocerul etrusc³.

După cum știm, la consfătuirea din mai 1954 ținută la Moscova cu privire la stratigrafia depozitelor cuaternare⁴, s-a discutat chiar schimbarea denumirii perioadei cuaternare în aceea de „perioada antropogenă” și prin aceasta evident revizuirea limitei inferioare a cuaternarului.

³ P. P. Efimenko, Первообытное общество, p. 74-75.

⁴ G. I. Gorejki, О нижней границе четвертичного периода. în *Analele romino-sovietice*, seria geo o. ic-geografie, nr. 3, 1957, p. 104 — 105.

¹ Ludwik Sawicki, *L'industrie swiderienne de la station Swidry Wielkie I*, în *Przeg Arch.*, V, 1933—1936, Tabelul IV.

² Comunicare personală.